GAZETA KRAKOWSKA

Prenumerata na zwyczaynym papierze złp. 12, na francuzkim złp. 15.

N^ER 64.

Pojedynczy numer na zwyczaynym papierze gr. 10.

WTOREK DNIA 14 WRZEŚNIA 1830 ROKU.

OBSERWACYIE METEOROLOGICZNE.

Barometr dla lepszego porownania zredukowany na O° Reaumira.

Dzień	godzina	Barometr na O° R.	Therm:	Higrometr	Wiatr	Stan Atmosf:	UWAGI.
	7	27 3, 840	+ 7. 5	100	połud: ws. słaby	pogoda z chmur:	
13.	12	„ 2, 972	+17. 2	86	wschodni mocny	pochmurno	
	3	„ 2, 627	+18. 0	68	połud: ws. średni	„ „	
	9	„ 2, 327	+21. 3	98	„ mocny	pogoda z chmur:	

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Kraków 14 *września*. — Pośpieszamy z nader przyjemną dla prawdziwych miłośników sceny oyczystey wiadomością: że Wysoki Senat Rządzący, postanowieniem swoim na dniu wczorayszym, dyrekcyą i entrepryzę teatru narodowego, powierzył na lat dziesięć w ręce Osób, zaszczytnie znanych w świecie uczonym; — które wszystkie usiłowania, przedsięwzięły poświęcić na to, aby teatr stolicy rzeczypospolitey, godnie swojemu odpowiedzieć mógł przeznaczeniu. — A tak ożyje na nowo, a raczey wskrzeszona będzie, jedna z naymilszych rozrywek ucywilizowaney społeczności, od niejakiego czasu, w zupełnem u nas otrętwieniu będąca.— Wybór artystów, na których Polscze niezbywa, gdy tylko w miarę swoich talentów, przyzwoite dla siebie znaydują utrzymanie;— będzie naypierwszém nowey Dyrekcyi dziełem. —

Niejakie opuźnienie tey błogosławioney reformy. spóźni zapewne nieco i otwarcie tegorocznego kursu, ale za to Publiczność wynagrodzona będzie utęskniona przyjemnością widowisk z gustem i przyzwoitą rzeczy okazałością połączonych.

O dniu tak pożądanym nieomieszkamy wcześniey donieść.

Do wczorayszey gazety wkradła się następująca gruba pomyłka druku. Na stronnicy 250 kolumnie czyli przedziałce pierwszey, w wierszu 12 i 11 od dołu w texcie; zamiast: *wmawiania w ludzi tego, czego niemożesz*, powinno bydź: *wmawiania w ludzi tego, czego niemasz.*

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

Paryż 31 *sierpnia*. — Monitor z dnia 30 sierpnia zawiera trzy królewskie postanowienia z podpisem ministra woyny, z których pierwszem pod dniem 28 powszechne przebaczenie ogłasza.

Król otrzymał wiele adressów życzliwości, z powodu wstąpienia swego na tron. Na złożony mu przez deputacyą od miasta Fertesous Jouarre, odpowiedział: że zawsze wspierał prawa narodu i wspierać będzie, ponieważ są jego prawami. — Na końcu zaś swey odpowiedzi wyraził: "Jestem królem obywatelem.„ (*Je suis roi citoyen*).

Dziennik Sporów wyraża: "Wiadomo, że zmarły xiążę Kondeusz po ostatnich w Paryżu zdarzeniach nie opuścił swych posiadłości i posłał zaraz na wsparcie ranionych 10,000 fr. — Na dzień przed śmiercią, pisał w nayprzychylnieyszych wyrazach list do teraźnieyszego króla, a po śmierci znaleziono w sypialnym jego pokoju rozporządzenie, mocą którego (jak się dowiadujemy) cały swóy majątek odkazał xięciu Aumale (czwartemu synowi króla) pod warunkiem, aby przyjął tytuł xięcia Kondeusza. „

Dawni ministrowie w zamku Vincennes, byli już pojedynczo badani przez kommissyą izby deputowanych, i badanie każdego trwało 2, 1/2 godziny. Cztery izby, w których są umieszczeni więźniowie, znaydują się na 4 rogach wieży, złączone wspólną salą, a w tey mieści się straż gwardyi narodowey pilnująca więźniów. Xiążę Polignac zaymuje ten sam pokóy na wieży, w ktorym przed 30 laty wyrokiem skazującym go na śmierć był uwięziony. Wyrysował on był pod owczas na podłodze południk, którego dotąd znaydują się tam jeszcze ślady. Teraz z wielką pilnością czyta romanse *Waltera Skotta*. — P. Peyronnet zdaje się trudnić przygotowaniem materyałów do swey obrony. — P. Ranville miał same tylko dzikie dawać kommissyi odpowiedzi. — Dziś wszyscy czterey ogłoszeni są za urzędownie uwięzionych i w krótce rozpocznie się ich sprawa. Jak tylko ukończą się badania, zaraz przeprowadzeni zostaną do zamku Luxemburg. — Wszystkie prywatne listy dochodzą ich nietykalnie, wolnemi są oraz wszystkie dzienniki i książki, jakie tylko sobie mieć życzą.

Hr. Segur, par Francyi i członek akademii francuzkiey, mąż sławy europeyskiey; tudzież jenerał porucznik i par Francyi St. Suzanne, rozstali się dnia 27 b. m. z tym światem.

Król wyznaczył na nowo dla rodzin poległych i ranionych w rewolucyi 100,000 fr. Summa nadeszłych z Anglii i innych krajów na tenże cel do P. Lafitte składek, wynosi na nowo 56,500 fr. — Składki w kantorze dziennika *Konstytucyonisty* wynosiły dnia 27 b. m. 413,181 fr.

Zapewniają, że P. Lafitte nieprzyjął 100tysiączney pensyi jako prezes izby deputowanych.

Listy z Rzymu donoszą o wielkiem zmartwieniu jezuitów, lecz oraz i o szczerém uradowaniu się światłego duchowieństwa, że kardynał Fesch powróci na swe arcybiskupstwo lyońskie. Miał on już kilku godnych kapłanów na kościelne dostoyności powołać.

Siedmiu jezuitów i dwóch byłych żandarmów przyprowadzono tu z okolic. Na zapytanie z czego żyli, wyznali, iż regularnie pobierali płacę z świętego seminaryum S. Barbary w Gentilly. — Prefekt policyi dochodzi daley tego związku.

W Boulogne wydany został dnia 15 b. m. następujący rozkaz dzienny do woysk, które Karola X. do Cherburga odprowadziły: Król pragnął przy opuszczeniu ziemi francuzkiey, każdemu z przyboczney swey gwardyi i każdemu officerowi, podofficerowi i żołnierzowi, ktorzy go aż do okrętu odprowadzili, zostawić upominek. Lecz smutne okoliczności, w jakich się obecnie znayduje, niedozwalają mu uczynić zadość temu życzeniu.

Pozbawiony środków do nagrodzenia tak rozczulającey wierności; rozkazał J. K. M. podać sobie listę kompanii gwardyi przyboczney, jako też officerów, podofficerów i żołnierzy, którzy mu towarzyli. Imiona ich zachowane bydź mają dla wiedzy xięcia Bordeaux w archiwach rodziny krolewskiey, aby okazać potomnym tak nieszczęścia samegoż króla, jako też i pociechę, którą w tak bezinteressowney wierności znalazł. — (Podpis:) *Karol.* — Marszałek xiążę *Raguzy.* — Z rozkazu króla: xiążę *Croi-Soire.*

Słychać, iż następca tronu i jenerał Lafayette, udadzą się wkrótce do Lyonu i Strażburga.

Gazetę codzienną dziwi życzenie jednego z dzienników, aby popioły Talmy (sławnego aktora) w panteonie umieszczone zostały. —

Jenerał Excelmans przybył dnia 23 b.m. do Lill i nazajutrz zlustrował tamteyszą osadę. —

W Kale 13toletni syn kupca Kamil Champailler, urządził pomiędzy współuczniami składkę dla ranionych w Paryżu i zebrał 120 franków.

W Neapolu, Selerno i Averna obawiają się zaburzeń. Ministrowie neapolitańscy nie ufają korpusowi artylleryi, który jeden mógłby się skutecznie oprzeć ludowi; zmienili więc jego kompanie i mieysca publiczne kazali szwaycarom poosadzać.

Przy pożarze dnia 22 b. m. w St. Lo, przyboczni gwardyacy i liniowi żołnierze gasili na wyścigi ogień, potem zrobili składkę dla pogorzelców, która uczyniła 2070 fr. Xiążę Polignac posłał dla tychże 10 ludorów.

Dziennik *National* zawiera z Bajony pod 24 b. m. co następuje. "W Irun ustanowiona jest kommissya, która ma zlecenie natychmiast kazać rozstrzelać wszystkich emigrantów powracających do Hiszpanii.

Syn xięcia Poniatowskiego znayduie się przy woysku w Algierze. — Był on już dawniey przy woysku francuzkiem w Morei. Król mianował go podporucznikiem.

Dnia 27 b. m. rano nadeszła tu wiadomość o zaburzeniach w Bruxelli, ale niebawem, telegraficzna depesza przyniosła radosne doniesienie, iż porządek przywrócony już został.

Z Tulonu donoszą pod dniem 22 b. m: "Korweta *Orythie* przybyła tu wczoray z Algieru, zkąd d. 12 odpłynęła, ale przeciwne wiatry spóźniły jey żeglugę o dni 4. Przywiozła ona wiadomość, że zdarzenia we Francyi sprawiły tam w woysku naywiększy zapał i wszystkie półki znaywiększą radością zawdziały kokardę narodową. Kilkunastu officerów, którzy po ogłoszeniu wyroków z d. 15 lipca podziękowali za służbę, postanowili po nadeyściu powyższey wiadomości pozostać w niey napowrót.

Z Tunis odbieramy wiadomość pod d. 10 sierpnia: "Hr. Larochefoucauld, nadzwyczayny poseł Francyi, zawarł z rejencyą tunetańską następującą nową umowę: 1) Handel jest zupełnie wolny i monopol beja ustaje; 2) Wyspa Tabarca ustąpiona jest Francyi; 3) Żadne europeyskie mocarstwo nie będzie na przyszłość płacić haraczu; 4) Turcy zostający w służbie rejencyi, odesłanie zostaną do oyczyzny. 5) Gdyby maytek lub podróżny rozbitego pod brzegiem okrętu, do jakiego bądź należącego narodu, był zamordowany lub znieważony; tedy rejencya obowięzuje się wynagrodzić wartość okrętu i ładunku. — 6) Rozbóy morski jest zabroniony, i chociażby kray tunetański zostawał w woynie z którem mocarstwem, niem że jednak kupieckich okrętów jego zatrzymywać. 7) Niewolnicy mają natychmiast na wolność bydź wypuszczeni.

Na posiedzeniu izby deputowanych dnia 28 pod prezydencyą P. Lafitte, rzeźbiarz Lemaire, słynący z wielu dzieł kunsztu, ofiarował izbie popiersie króla bardzo dobrze trafione. — Baron Fayard de l'Anglade wykonał przysięgę. — P. Hnulot-Conte wniósł kilka proiektów do ustaw, które odesłane zostały pod rozwagę kommissyi.

— *Dnia 2 Września.* — Monitor dzisieyszy powtarza urzędowe doniesienie o wstępnem posłuchaniu u króla ambassadora angielskiego; ponieważ nie we wszystkich jego exemplarzach z d. 1go było wydrukowane.

Telegraficzna depesza prefekta Tulonu do ministra morskiego donosi: "Bryg Adonis, który d. 21 sierpnia opuscił Algier przybył d. 28 t. m. do tuteyszey przystani. Dowódca jego zapewnia, że przy jego odpłynieniu z Algieru oznaymiono tam mianowanie wodzem naczelnym jenerała Clauzel, i że choroby ustawały.„

Dzisieyszy dziennik *Globe* zawiera następującą wiadomość: "Naynieprzyjemnieyszy nieład wszczął się d. 29 w woysku składającém osadę w Metz. Prawie wszystkie półki zbuntowawszy się, żądały mieć innych officerów, co też przez demonstracyą, z jaką swe żądanie popierały, osiągnęły. — Przykład do rokoszu dały naypierwey dwa połki jazdy z Saar-Gemünde i Pont-a-Mousson. Jeden z tych półków pyszniący się z swego zwycięztwa przybył do Metz, i duch gorszącey bezkarności, rozszerzył się zaraz wśród innych. Półk dragonów w sobotę ieszcze d. 28 wieczor podniosł rokosz i wymógł oddalenie swych officerów. Na zajutrz w niedzielę wystąpił na paradę woyskową, jak gdyby nigdy nic nie zaszło. Przykład ten znalazł wnet naśladowców. Szósty półk artyleryi pociągnął tegoż wieczora do półkownika dla odebrania swey chorągwi i kassy. Zgruchotał wszystko w domu jego i dość szczęśliwy, że sam uszedł. Z natarczywością żądano ażeby go oddalić. Rokoszowi temu łatwo zapobiedz można było, gdyby jenerał porucznik dowiedziawszy się o nim, uspokoił był tymczasowo żołnierzy, iż stanie się zadość ich życzeniom. Zapewniają, iż w nocy z niedzieli na poniedziałek zbuntowały się także: batalion 13go i cały 19ty półk piechoty liniowey. — Dziewiąty półk artyleryi i korpus inzinierów są jedynemi woyskami, które nie poszły za tym nieszczęsnym przykładem. — Sądzą, iż to przestąpienie karności, które mogło za sobą naysmutnieysze pociągnąć skutki, zrządziły przez wiarołomne podszepty, osoby wcale do woyska nie należące.„

Antwerpia 30 *sierpnia* — Oddziały gwardyi narodowey pieszey i konney przebiegają miasto, i spokoyność nie była na chwilę przerwaną.

— *Dnia.* 31 — Panujący tu dotąd dobry porządek został w sobotę naruszony; ale strzelcy kurkowi połączyli się z woyskiem i użyli szczęśliwie oręża przeciw buntowniczym tłumom. — Zewsząd nadciągają woyska do południowych prowincyi.

Leodyum 29 *sierpnia.* — Spokoyność miasta naszego niebyła na chwilę przerwana niektóre tylko osoby zmusiły gwardyą do złożenia pomarańczowey kokardy, wprzód niż rozkaz do tego wyszedł. — Ciągnąca tu z Mastrychtu jazda została już cofnioną. — Kommissya bezpieczeństwa uwiadomiła d. 27 obywateli, iż gwardya narodowa objęła w mieście straże. — Taż kommissya postanowiła, aby gwardya narodowa przybrała dawną leodyską kokardę: czerwoną i żółtą, ale przytem woyskowe szanować nakazała kolory.

Haga 31 *sierpnia.* — Król pod 28 b. m. zwołał stany jeneralne na nadzwyczayne posiedzenia na d. 13 września do Hagi. Stojące tu osadą bataliony grenadyerów, strzelców i instrukcyine, wyruszyły d. 29 w pochód. — Mówią, że oboz pod Zeist jest odwołany i przeznaczone do niego woyska udadzą się do południowych prowincyi.

Tu i w Amsterdamie gwardye narodowe odbywają straż.— W Loewen na wielkim rynku zgromadziło się do 3000 ludzi. Urządziła się zaraz gwardya narodowa i udało jey się utrzymać tam porządek.

Bruxella 1 *września.* — Gazeta Belgiow, z d. wczorayszego wyraża: Upoważnionemi zostaliśmy donieść, że adjutant jenerała Bylandt powrócił z Hagi z oznaymieniem; że J. K. M. z naygłębszą boleścią dowiedział się o zaszłych tu d. 25 i 26 zdarzeniach; ale postąpienie gwardyi narodowey bruxelskiey mocno go uradowało.

Onegdy wieczór JJ. KK. Wysokości xiążę Oranii i xiążę Fryderyk przybyli do Vilvorda. P. Eruquenburg, adjutant xcia Fryderyka, ziechał tu dziś i wysiadł do barona Hoogvorst. — Zniknęły już wszstkie zewnętrzne znaki zaburzenia, i codziennie więzione są podeyrzane osoby. — Sędzia Wargny mianowany jest sędzią instrukcyinym do badania sprawców rozruchu. Uwięzionych już było do 80 osób, ale uwolniono je aż do 15. — Większa częć zabranych podczas rabunku rzeczy miała bydź za miasto wyniesioną. — W nocy d. 31 z. m. słyszeć miano w okolicy Laeken mocne strzelanie. — Przywieziono tu wiele broni i kilka dział, tak iż gwardya narodowa wnet zupełnie urządzona zostanie. Adwokat Plaisant odbywa razem obowiązki dyrektora policyi (w mieyscu P. Knyff) i jeneralnego prokuratora.